

HET WOORD VAN DE WEEK

21e jaargang nr. 53 29 december 1968

administratie

postbus 114, Utrecht

tel. 030-24641

postgiro 58 t.n.v. Woord van de Week

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 7,50 per jaar

Overige landen f 12,50 per jaar

losse nummers f 0,50

verschijnt wekelijks

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

Samenwerking met anderen

Nog net in 1968 is een besluit bekend gemaakt, dat op den duur verstrekken gevolgen kan hebben voor de samenwerking op praktisch terrein tussen de verschillende levensbeschouwelijke richtingen en geloofsgemeenschappen. Een persbericht, dat het bovenstaande bekend maakte, laten wij hieronder volgen:

Na overleg tussen het Nederlands rooms-katholieke episcopaat en het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond, waarbij de St. Willibrord Vereniging bemiddelend is opgetreden, is besloten tot de oprichting van een contactorgaan R.K. kerk—Humanistisch Verbond. Van de zijde van het rooms-katholieke episcopaat wordt dit beschouwd als de uitvoering van aanbeveling 3 van de eerste plenaire zitting van het Pastoraal Concilie, waarvan de laatste zin luidt: „Er moet gestreefd worden op diocesaan en *landelijk* niveau naar vormen van permanent contact en samenwerking met andere geloofsgemeenschappen en *levensbeschouwelijke groeperingen*”.

Van de zijde van het Humanistisch Verbond wordt het oprichten van dit contactorgaan beschouwd als consequentie van het voortdurend streven van het hoofdbestuur om in de Nederlandse samenleving tot ontzuiling, onderling begrip en samenwerking te geraken.

Het contactorgaan zal voorlopig bestaan uit vier personen aan te wijzen door het rooms-katholieke episcopaat en vier personen aan te wijzen door het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond.

Door het rooms-katholieke episcopaat zijn aangewezen de volgende personen:

Vicariss Dr. J. J. M. Stieger	Haarlem
Dr. J. M. M. de Valk	Rotterdam
Dr. J. A. van Kemenade	Nijmegen
Drs. D. de Lange	Bilthoven
Door het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond zijn aangewezen:	
S. van de Belt	Eindhoven
Prof. Dr. W. van Dooren	Bilthoven
J. Pasman	Voorburg
Drs. A. P. J. Verbist	Baarle-Nassau

Allen hebben hun benoeming aanvaard.

Zowel het rooms-katholieke episcopaat als het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond beschouwen dit contactorgaan als de eerste stap tot het creëren van een landelijke ontmoetingsplaats tussen de kerken en geloofsgemeenschap-

pen enerzijds, en niet-godsdienstige humanisten in de ruimste zin anderzijds.

Een volledige uitvoering van deze opzet zou op dit moment een aanzienlijke en ongewenste vertraging hebben gebracht in de totstandkoming van het contactorgaan. Omdat voor de R.K. kerk een concrete opdracht lag in de reeds geciteerde aanbeveling van het Pastoraal Concilie, en omdat reeds op verschillende niveaus contacten bestaan tussen R.K. kerk en het Humanistisch Verbond zoals met name het Pastoraal Concilie, hebben het rooms-katholieke episcopaat en het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond besloten om, in vertrouwen op de verdere ontwikkeling, tot oprichting van het contactorgaan over te gaan. Van beide zijden wordt aan het contactorgaan opgedragen om zich ten spoedigste te beraden over stappen, die kunnen leiden tot formele of informele deelneming van andere kerken, geloofsgemeenschappen, niet-godsdienstige groeperingen en niet in het Humanistisch Verbond georganiseerde humanisten.

De taak van het contactorgaan zal zijn:

de bevordering op alle niveaus van de goede verstandhouding zowel op het terrein van theoretische bezinning als op dat van praktisch handelen tussen de R.K. kerk in Nederland en het Humanistisch Verbond;

bij uitbreiding ook: het bevorderen van de goede verstandhouding tussen christenen en niet-godsdienstige humanisten in Nederland; het opsporen en inventariseren van belemmeringen die een goede verstandhouding tussen christenen en niet-godsdienstige humanisten in de weg staan, en het geven van gemotiveerde adviezen en aanbevelingen aan de personen en instellingen die op deze punten een beleidsfunctie hebben t.a.v. het opruimen van dergelijke belemmeringen;

het bestuderen en aanwijzen van vruchtbare mogelijkheden van gezamenlijke bezinning en actie van christenen en niet-godsdienstige humanisten op alle terreinen. Bijzondere aandacht krijgt daarbij de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het bewoonbaar maken en houden van de wereld en de samenleving. Met het oog daarop worden vooral geestelijke verzorging en vormingswerk als belangrijke terreinen van onderzoek en samenwerking beschouwd.

Voor onderwerpen en terreinen die een uitvoerige studie en/of speciale deskundigheid eisen, zal het contactorgaan een beroep doen op deskundigen en op ad hoc te vormen studiegroepen.

Een eerste reactie

In de radio-uitzending van zondag 29 december, waarin het hiervoor gepubliceerde persbericht werd voorgelezen, volgden over het geïnstitutionaliseerde contact tussen Katholieke kerk en Humanistisch Verbond de meningen van achtereenvolgens: Dr. H. Bonger, Dr. A. L. Constandse en Prof. Dr. W. van Dooren.

Dr. Bonger:

Ik heb wel enige aarzeling over dit contact. Natuurlijk moet er overleg en samenwerking zijn op alle terreinen, waar dit vruchtbaar is. Maar mijn aarzeling die ontstaat eigenlijk door de situatie van nu. Mijn overtuiging is het, dat de Rooms-katholieke kerk als autoriteits-organisatie volledig in ontbinding is; we zien alle tekenen daarvan om ons heen, niet alleen in Nederland. De kerk kijkt terug en tracht een vroegere machtspositie te handhaven, die in werkelijkheid uitgehold is. En nu vraag ik mij af, waarom wil de Rooms-katholieke kerk dit contact? Het humanisme, omdat het nog maar pas tot een organisatievorm is gekomen en dus nog zwak is, wat getal en invloed betreft, heeft naar mijn overtuiging grote toekomstmogelijkheden, al was het alleen maar omdat de konkrete mens hier en nu aan de orde wordt gesteld. En nu ben ik bang, dat door dit contact, dit officiële contact, het humanisme te zeer vereenzelvigd zal worden met de Rooms-katholieke kerk, die toch principieel transcendent is en het humanisme is principieel niet-transcendent. In mijn ogen moet het humanisme zich richten in de allereerste plaats tot het nihilisme, tot de nihilist en niet tot een geloof, dat in mijn ogen weinig toekomstmogelijkheden meer kan bieden.

Het zal het humanisme afbreuk doen, meen ik, als er te zeer een vereenzelviging plaats vindt, bij de gewone mens. Dus mijn konklusie is: contact op vele praktische terreinen, graag, hoe meer hoe beter; persoonlijk contact met katholieken, hoe meer hoe beter, maar niet op het terrein van het geloof of de levensovertuiging, want ik verwacht er eigenlijk niets van.

Dr. Constandse:

Ik sta wel iets positiever tegenover de mogelijkheid om permanent contact te onderhouden met katholieken als zodanig. Praktisch is het natuurlijk zo, dat wij voortdurend met hen samenwerken op terreinen, waarbij noch het humanistisch verbond noch de kerk betrokken zijn. Dan bemerken we dat een belangrijk portie humanisme tot uiting komt in hun oordelen over wetenschap, over sociale problemen, over de ethica, over de seksuele vraagstukken en dat er een toenemende mate van emancipatie van de leken is en een groei van de seculaire opvattingen in de kerk. Men denkt anders over de hervorming,

men denkt ook anders over de basis van het humanisme, d.w.z. dat menselijke vermogens in staat zijn om de wereld te humaniseren, om het leven gelukkiger te maken, om de sociale voorwaarden gunstiger te maken voor de mensheid. Vandaar dat wij, wanneer wij als buitenkerkelijken en zelfs als atheïsten met hen spreken, tot de konklusie komen dat wij meer dan voorheen op al deze terreinen veel met hen gemeen hebben. Er is nu echter één punt, waarover ik wel bedenkingen zou willen laten horen. Het is namelijk niet alleen zo, dat ik buitenkerkelijk ben, en mezelf wel een atheïst kan noemen, maar ik ben ook een vrijdenker, d.w.z., demokraat, en ik zou toch wel willen, dat nadrukkelijk werd vooropgesteld, dat de mensen, naar eigen geweten en eigen oordeel mogen redeneren. Ik ben dus geneigd om nadrukkelijk de gezagsaanspraken te ontkennen, die in de katholieke kerk toch nog leven. De noodzaak, die naar voren wordt gebracht ook door bisschoppen om de hiërarchie te respektieren. Het feit b.v., dat het Vaticaan toch een soevereine staat vormt, weliswaar een kleine staat, maar niettemin moet men hier een aanspraak zien op wereldlijke macht en in een gesprek met katholieken als zodanig, geloof ik dat wij nooit ontkomen aan een discussie over dit punt, dat ons wel degelijk scheidt: nl., voor mij berust de waarheid niet bij iemand, niet bij een orgaan, zit ook niet verscholen in één of ander boek en niet in enige encyklië, maar ik geloof, dat wij ook bij dit gesprek moeten uitgaan van een respektieren van de menselijke autonomie op de terreinen, die wij eventueel bespreken. Dus wel een ideologisch en ook wel een filosofisch gesprek, maar naar ik meen op die democratische basis.

Ten slotte is het m.i. toch wel mogelijk om op die wijze aansluiting te vinden bij die vele katholieken die met de emancipatie ernst maken

Kalender 1969

De kalender 1969 van het
Humanistisch Verbond,
nu in geheel vernieuwde
uitvoering, is verschenen.

De prijs is

f 4.65

Uw bestelling zien wij gaarne tegemoet door
storting of overschrijving van f 4,65 op post-
rekening 304960 t.n.v. het Humanistisch Ver-
bond, Utrecht.

In de omschrijving: Kalender 1969.

een radio-lezing van zondag 29 december 1968

en die toch eigenlijk evenzeer als wij wel gevoelen, dat de mens vanuit eigen oordeel en naar eigen geweten moet handelen en moet leren denken.

van Dooren

Natuurlijk ben ik ook voor het eigen oordeel van ieder mens en ik ben er erg op gesteld het eigen oordeel van ieder mens te horen. Maar dat neemt niet weg, dat ik juist een formeel contact zo belangrijk vind tussen twee organisaties zoals de katholieke kerk en het humanistisch verbond. Wanneer het namelijk een formeel contact is, dan loop je niet het gevaar, dat de mensen in zo'n overleg alleen maar hun eigen persoonlijke mening geven, die dan wel helemaal gemeend en eerlijk kan zijn, maar die dan achteraf soms niet meer door de organisatie gedekt wordt. En ik meen, dat het heel belangrijk is, dat, wanneer we een contact met de katholieken hebben als humanisten, dat we dat dan zo hebben, dat alle dingen die beslist worden, zo besproken worden, dat ze besproken en beslist worden op hetzelfde niveau. Het is wel aardig om met elkaar over allerlei dingen te discussiëren en het is ook erg nuttig om dat te doen, maar het is ook bijzonder belangrijk, om op een aantal konkrete punten tot samenwerking te komen. En die samenwerking kan alleen werkelijk tot stand komen, wanneer van beide kanten mensen aan zo'n gesprek deelnemen, die ook werkelijk beslissingen kunnen nemen. Het is natuurlijk waar, dat, wanneer een kontaktorgaan uitsluitend zou bestaan uit humanisten van het humanistisch verbond, en katholieken, officiële waarnemers van de katholieke kerk, het gevaar zou kunnen ontstaan, dat men denkt, dat humanisten en katholieken het nu met elkaar eens geworden zijn, of dat ze met elkaar vereenzelvigd worden, zodat men van humanisten denkt, dat zijn eigenlijk een soort vermomde katholieken en omgekeerd kan men van katholieken weer zeggen, dat zijn eigenlijk humanisten. Dat denkt men trouwens toch wel eens af en toe. Maar ik dacht dat aan dat gevaar kon worden ontkomen, wanneer we in de eerste plaats het contact zo ver mogelijk gaan uitbreiden en het zeker niet alleen laten bepalen door dit ene contact tussen katholieken en humanisten. We moeten zoveel mogelijk anderen erbij

betrekken. Het lijkt mij ook dat we het uitdrukkelijk moesten afbakenen, zodat niemand van buitenaf zou kunnen denken, dat er geen verschil meer is. Ik dacht dat we heel precies in zo'n officieel kontakt-orgaan moesten gaan afspreken, waar we werkelijk in de praktijk kunnen gaan samenwerken. Er zijn allerlei gebieden, bv. het onderwijs, de geestelijke verzorging waar, natuurlijk met ieders eigen inbreng, toch wel bepaalde zaken gezamenlijk, of op z'n minst in overleg kunnen worden gedaan. Maar het moet vooral niet die kant uitgaan dat we diplomatieke compromissen gaan sluiten. Het is het belangrijkste, dat we heel goed van elkaar leren, juist op een zo hoog mogelijk niveau, hoe we over de dingen denken en waar we kunnen samenwerken en dat ontdekken en het dan ook inderdaad gaan doen.

Zoëven ontvingen wij van de drukker de brochure

„het gezag”

Het is een verslag van twee konferenties georganiseerd door de Humanistische Stichting Socrates.

40 pagina's f 2,25

Bestelling bij voorkeur door storting of overschrijving op rekening 30.49.60 t.n.v. het Humanistisch Verbond Utrecht.

BERTRAND RUSSELL

Waarom ik geen christen ben

Het boek bevat een zorgvuldige selectie uit de rijke hoeveelheid essays, die Russell sinds zijn eerste publicatie heeft geschreven. Russell stelt in zijn geschriften de plaats van de mens in het universum aan de orde. Hij doet dit op een ironische en sprankelende wijze en bedient zich daarbij van het proza, waarom hij mede zo befaamd is geworden.

Vertaling: Paul Edwards - 268 pagina's f 12,50.

Bestellingen bij voorkeur door storting of overschrijving op postrekening 30.49.60 t.n.v. Het Humanistisch Verbond, Utrecht en vermelding van de titel van het boek op het girostrookje.

Van week tot week

Radio, Hilversum I

Zondag 5 januari 1969, 9.45—10.00 uur: H. J. Rutgers: „De Amerikaanse uitdaging en de mens”.

Zondag 12 januari 1969, 9.45—10.00 uur: Nog niet bekend.

Zondag 19 januari 1969, 9.45—10.00 uur: Contact tussen rooms katholieken en humanisten (III).

Zondag 26 januari 1969, 9.45—10.00 uur: C. van Rysinge. Titel nog onbekend.

Zondag 2 februari 1969, 9.45—10.00 uur: G. Stuiveling: Uit humanistisch oogpunt.

Televisie, Ned. I

Maandag 13 januari 1969, 22.05—22.30 uur: „Het humanistisch Vormingsonderwijs”, m.m.v. leerlingen van een I.V.O.-school, een L.T.S. en een kweekschool en de heren J. C. Brandt Corstius en J. Koops.

Staartjaar

Een mijner voorzaten, die principieel gekant was tegen het verwerven van arbeidsloos inkomen door anderen, was een verwoed speler in de staatsloterij. Telkenmale zonderde hij een deel van zijn geringe inkomen af om zijn contributie aan de loterijclub te betalen en stiekum nam hij ook altijd nog een ongeorganiseerd twintigje. Want weliswaar had hij in de club meer kansen, maar de porties werden ook zoveel te kleiner. En aangezien de prijzen altijd al zo klein waren was de spoeling klaterend dun. Reken maar uit: Als de club van tien man op een tientje f 1000 won dan kreeg de man f 8,50 want de staat wilde altijd eerst 15 % hebben. En een prijs van duizend gulden trok de club niet alle dag. Voor het twintigje buiten clubverband wenste mijn voorzaat een degelijk staartnummer te ontvangen. Ik schrijf nummer, want hij zei nummer. Staartnummers waren getallen met veel zevens of negens er in. Die staarten brachten geluk, meende men. Hij zelf niet, want hij was niet bijgelovig en hij had voldoende ervaring om te weten, dat een staartnummer niet profijtelijker was dan enig ander lot. Hij wist ook, dat een schlemiel niets van de loterij mocht verwachten, want de duivel deed immers altijd alles op de grote hoop. Maar al die wetenschap kon niet wegnemen, dat hij een staartnummer wenste. Zoals ook zijn jongste broer, een goede zeventiger, toch wel een keer of wat per jaar naar de kerk ging. Niet omdat hij daar nou zoveel in zag, maar hij werd een dagje ouder en als er nou toch nog een hemel was, wilde hij daar wel een lootje op nemen.

Al deze gedachten gingen mij door het hoofd toen ik mij herinnerde, dat het de hoogste tijd was aandacht te wijden aan enkele vier-data die zich in 1969 zullen voordoen; 1969 is een mooi staartnummer en moet dus geluk brengen. Ik ben ook niet bijgelovig, maar je kunt nooit weten. Bovendien hebben wij nu al zoveel jaren achter de rug, die niet uitmunten door veel vreugdevolle gebeurtenissen, dat het nu wel weer eens mag. In het boek, dat ik jaarlijks voor u nasla vond ik wederom een aantal feiten vermeld, waarvan ik betwijfel of ze u interesseren. Zo vraag ik mij bij voorbeeld af, of u graag wilt weten, dat het 2400 jaar is geleden, dat de bevolking van Griekenland (maar wat was Griekenland?) drie miljoen zielen bedroeg, waarvan een miljoen slaven. Dat slaan wij dus maar over. Ik deel u dan mee, (maar u wist het wel, doch had er even niet aan gedacht) dat 1900 jaar geleden onze eigen Claudius (zeg maar Julius) Civilis, de heer Burger zagezegd, de leiding op zich nam van een opstand tegen Rome. Strikt genomen is dat onjuist, want hij trok ten strijde om de ene Romein tegen de andere te helpen. Een echte verzetstrijder, die men op de lagere school zo graag van hem maakt, kan hij nauwelijks genoemd worden. Hij had al in het Romeinse leger gevochten en hij had zich daar zelfs officier laten maken. Zou u een vent, die aan het Oostfront had gevochten en in een huiselijke ruzie de partij van Göring

tegen Hitler had getrokken een verzetsheld noemen? Nou dan.

Het is straks 600 jaar geleden dat Amsterdam zich aansloot bij het Hanzeverbond. Dat is intussen verdwenen, maar Amsterdam bestaat nog. Vijfhonderd jaar geleden trouwde Ferdinand van Arragon met Isabella van Castilië. Zij werden de overgrootvader en -moeder van Filips de Tweede. Hoe zouden de geschiedenisboekjes er uitgezien hebben, als dat huwelijk afgesprongen was? In hetzelfde jaar voer Vasco da Gama naar Indië. Je vraagt je af, waarom 23 jaar later Columbus Indië nog eens een keer zo nodig moest ontdekken. Als hij rustig bij moeder thuis gebleven was, zouden wij nu vele problemen minder hebben.

Vermoedelijk zal de onthoofding van Oldenbarneveldt, die 350 jaar geleden is, wel worden herdacht. Maar het is zeker, dat de geboorte van dat kleine Manneken te Brussel, die eveneens in 1619 viel, tot grootse feesten aanleiding zal zijn. En het ventje zal onverdroten zijn straaltje plengen, zoals het nu al zoveel eeuwen doet.

Terzake: Driehonderd jaar geleden is Rembrandt Harmenszons van Rhijn gestorven. En tweehonderdvijftig jaar geleden is Robinson Crusoe geboren in het brein van Daniël Defoe. Van wie weet u het meeste?

Tweehonderd jaar geleden (wat gaat de tijd toch snel!) beviel in Ajaccio Madame mère Buonarroti van een jongetje, dat Napoleon werd genoemd. Als je alles vooruit wist...

In 1819, dus 150 jaar terug, is koningin Victoria geboren. Haar moraalkode is sindsdien danig aan het wankelen geraakt. In dit jaar is ook Walt Whitman geboren, pioniers, oh pioniers! Moet u nog eens nalezen: Leaves of Grass, ook wel Grashalmen, zeer de moeite waard. En in Engeland begonnen ze aan de sociale wetgeving. Kinderarbeid voor kinderen beneden de 9 jaar was verboden en de maximum arbeidstijd per dag werd op 12 uur gesteld. In mijn boek staat, dat de wet niet werd gehandhaafd.

Honderd jaar geleden: Een druk jaar. Chamberlain (de man van de paraplu) geboren, Suezkanaal voltooid (het is nu alweer dicht, fiets met ketting aan het achterwiel uitgevonden (knap werk), briefkaarten in gebruik (in Oostenrijk), Gandhi geboren, 20.000 mijlen onder zee van Jules Verne verschenen. Ik heb het juist nog eens bekeken. Aardig.

Nou, als U wilt weten, wat er in 1919 voor herdenkingswaardigs is gebeurd, moet u 't maar aan uw vader vragen. Die is er zelf bij geweest. Mijn ervaring is echter, dat de jongere generatie niet zo bijzonder benieuwd is naar 1919. Die wil liever vooruit, naar de Nieuwe Tijd. Nou, ik heb een boek gelezen over de werelden die over twee miljoen eeuwen bewoond zullen zijn. Da's ook niks voor mij.

Ik wacht eerst 1969 maar eens af, een mooi staartnummer.

H.H.

Humanistische Correspondentiekring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 60 ct. aan postzegels insluiten.

(adv.)